

Effective teaching component of teachers in curriculum planning

Saber abdolmaleki, Hasan maleki, Faeze Asadi

¹ Ph.D Student of Curriculum studies, Department of Curriculum studies, Faculty of Department of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'I University, Tehran, Iran.

² Professor, Curriculum studies, Department of Curriculum studies, Faculty of Department of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'I University, Tehran, Iran.

³ Ph.D Student of Curriculum studies, Department of Curriculum studies, Faculty of Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Abstract

Teach a focal point for all training activities and enhance the quality of teaching and learning strongest professors at the university. The importance of quality teaching and it is such an important topic in today's higher education landscape is transformed. The aim of this study was to identify elements of effective teaching professors of curriculum planning qualitative research with phenomenological approach was used. For this purpose, 21 students of Tehran and Allameh Tabataba'ei University curriculum planning conditions had given samples using semi-structured interviews were exploratory study. Data collected, recorded and coded and classified into main categories Grdyd.thlyl content curriculum the students about the components of effective teaching professors led to the identification code 328 primary, 26 sub themes and features 6 original scientific content (mastery of scientific knowledge valid and up to date teaching the subject, the relationship between theory and practice in the subject, researcher approach to teaching); teaching skills (expression Shiva understandable and coherent, different teaching methods, active teaching methods, use of facilities and Tools Kmkamvzshy) classroom management (time management to lesson plans, classroom rules more flexible, interactive management style, communication skills) moral qualities (the spirit of criticism, attention and respect for students, humor, punctuality, love to teach and students; justice), motivation (the use of different sources of motivation, encouraging students to learn, attention to individual differences of students, creating excitement in the training process) and evaluation (using new and varied methods of assessment, fitness evaluation method to subject; the emphasis on process evaluation circuit was).

Keywords: Effective teaching, learning, curriculum, higher education.

شناسایی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه دانشجویان این رشته

صابر عبدالملکی*، حسن ملکی، فائزه اسدی

^۱ دانشجوی دکتری برنامه درسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
^۳ دانشجوی دکتری برنامه درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از نظر دانشجویان بود. روش پژوهش کیفی با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی بود. جامعه پژوهش دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌های تهران و علامه طباطبائی بود. روش نمونه‌گیری هدفمند بود که در آن دانشجویانی که شرایط نمونه مورد نظر را داشتند با استفاده از مصاحبه نیمه ساختارمند و اکتشافی مورد مصاحبه قرار گرفتند و با رسیدن به اشباع نظری یافته‌ها تعداد نمونه پژوهش ۲۱ نفر شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل موضوعی داده‌های ۷ مرحله‌ای کلایزی (۱۹۸۷) استفاده شد. تحلیل محتوای دیدگاه دانشجویان در مورد مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید منجر به شناسایی ۳۲۸ کد اولیه، ۲۶ زیر مضمون و ۶ مضمون اصلی شد که عبارت‌اند از ویژگی‌های علمی (تسلط بر موضوع؛ دانش علمی معتبر و به‌روز از موضوع تدریس؛ برقراری ارتباط بین نظر و عمل در موضوع؛ رویکرد پژوهشگری نسبت به تدریس موضوع)؛ مهارت‌های تدریس (بیان مطالب به زبان شیوا قابل فهم و منسجم؛ به کارگیری روش‌های مختلف تدریس؛ کاربرد روش‌های تدریس فعال؛ استفاده از امکانات و وسایل کمک آموزشی)؛ مدیریت کلاس (مدیریت زمان؛ داشتن طرح درس؛ قواعد و قوانین کلاسی انعطاف‌پذیر؛ سبک مدیریت تعاملی؛ مهارت برقراری ارتباط)؛ ویژگی‌های اخلاقی (روحیه انتقادپذیری؛ توجه و احترام به دانشجو؛ شوخ طبعی؛ وقت‌شناسی؛ عشق و علاقه به تدریس و دانشجویان؛ عدالت)؛ انگیزش (استفاده از منابع گوناگون انگیزشی؛ ترغیب شاگردان به یادگیری؛ توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان؛ ایجاد شور و هیجان در فرایند آموزش) و ارزشیابی (کاربرد روش جدید و متنوع ارزشیابی؛ تناسب روش ارزشیابی با موضوع درسی؛ تأکید بر ارزشیابی فرایند مدار).

واژه‌های کلیدی: تدریس اثربخش، یادگیری، برنامه‌ریزی درسی، آموزش عالی.

مقدمه

اهمیت تدریس و کیفیت آن در رشته‌های دانشگاهی به‌گونه‌ای است که امروزه به یک موضوع مهم در چشم‌انداز آموزش عالی تبدیل شده است (Henard & Leprince-Ringuet, 2008: 3). پژوهش‌های بسیاری بر نقش و جایگاه اثرگذار تدریس و مهارت‌های آن بر کیفیت کارکرد آموزشی اعضای هیئت‌علمی دانشگاه تأکید دارد (Endaleb & Ahmadi, 2007; Sadeghi & Hosseini, 2008; Sheikhzadeh & Sameri, 2010; Hossein Nejad & Aakhsh, 2013; Shabani Varaki & Gholizadeh Radvand, 2006; Farhadian et al, 2007; Badeleh et al, 2013; Martens & Prosser, 1998). پژوهش درباره کیفیت و مؤلفه اثربخش تدریس در دانشگاه از جمله مهم‌ترین مسائلی است که از یک‌سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی راهبردی در اختیار مسئولان و متصدیان آموزش عالی قرار می‌دهد و از سوی دیگر اعضای هیئت‌علمی با آگاهی از کیفیت و مؤلفه‌های اثربخش در جریان تدریس قادر به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزشی و در نتیجه افزایش میزان یادگیری عمیق و معنادار در دانشجویان خواهند بود (Nami & Safari, 2011: 1).

تدریس اثربخش در آموزش عالی یک مفهوم مورد اختلاف است که نمی‌توان یک تعریف و برداشت فراگیر و جامع از آن را بیان کرد. تعاریف متنوعی برای آن بیان شده است که هر یک از تعاریف ارائه شده در بسترهای زمانی و مکانی خاص قابل تفسیر است بدین معنا که در نظریه‌های سنتی بیش‌ترین تأکید بر نقش آموزش‌دهنده و در نظریه‌های جدید تدریس به‌عنوان یک فرایند چندجانبه و تعاملی تعریف شده است که نقش آموزش‌دهنده صرفاً تسهیل‌گری است (Asady & Gholami, 2016: 114). با وجود این تنوع تعریف (Nami, 2011: 52) تدریس اثربخش (Effective Teaching) را مجموعه‌ای از عملکردها و ویژگی‌های استاد می‌داند که باعث دستیابی دانشجویان به اهداف

آموزشی و یادگیری می‌شود. در این مفهوم تعبیر "اثربخشی تدریس" بر "کنش‌های معلم" (Teacher actions) دلالت دارد مثل نحوه توضیح دادن و سؤال پرسیدن معلم و... که می‌تواند بر یادگیرندگان تأثیرگذار باشد (Gage, 2009: 8). تدریس اثربخش در تعاریف تولیدی به مفهوم تغییرات مثبت در حوزه‌های شناختی، تأثیری و روانی حرکتی نگریسته می‌شود و در تعاریف فرآیندی بر عمل تدریس (آمادگی و ارائه) تأکید می‌کند. تدریس اثربخش از دیدگاه تولید - فرآیند می‌تواند به‌عنوان فعالیت‌های مدرس که هم قبل (مقدماتی) و هم در طول (ارائه) تدریس اتفاق می‌افتد که منجر به تولید تغییرات مثبت در دانشجویان در حوزه مربوط علمی، شامل شناختی، تأثیری و خصوصاً روانی حرکتی می‌شود، تعریف گردد (Abrami et al, 2007 as cited in Macdonald, 1997). تدریس موفق (Successful Teaching) تدریسی است که می‌توان با آن یادگیری‌های مورد نظر را به‌دست آورد؛ یعنی تدریسی که در آن فراگیران در حد قابل قبولی دانش و مهارت‌های مورد تدریس توسط معلم را کسب نمایند (Carr et al, 2006).

پژوهش در مورد شناسایی و به‌کارگیری مؤلفه‌های تدریس اثربخش در دانشگاه، پیش از هر چیز در یافتن کمبودها و جبران نواقص آموزشی مؤثر است؛ چراکه این امر منجر به تقویت نقاط قوت موجود در کیفیت تدریس استادان خواهد شد (Mohammadi Khangah & Hosseinzadeh, 2015: 87). خصوصیات و ویژگی‌های یک آموزشگر اثربخش است که می‌تواند موجب تسهیل فرآیند آموزش شده و حتی نقص کتب درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران کند و یا برعکس، بهترین موقعیت و موضوع تدریس را به علت عدم کارآمدی، به تدریسی ناکارآمد و ناموفق تبدیل کند (Pourjavid & Alibeygi, 2013: 66).

در زمینه شناسایی و تعیین مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی در سطح

محور؛ اصل آموزش هماهنگ با ارزشیابی؛ اصل آموزشی پیامدمحور؛ اصل آموزش (یادگیری) حساس نسبت به فرهنگ (نقش آن در شناخت و فهم پدیده‌ها)؛ اصل آموزش حساس به معنای مندرج در زبان؛ اصل آموزش مبتنی بر تفاوت‌های فردی.

(Mehrabi Nia, 2013) در پژوهشی نشان داد که اولویت‌بندی عوامل مؤثر در تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان به ترتیب روش‌های نوین تدریس، ارتباط استاد و دانشجو، تکالیف کلاسی، توانمندی علمی و جذب دانشجو بود. (Gholami & asady, 2014) در پژوهشی بیان کردند که مقوله‌های اساسی تدریس اثربخش از نظر اساتید مهارت‌های ارتباطی؛ خصوصیات آموزش‌دهنده و آموزش‌گیرنده؛ مهارت‌های آموزشی و عوامل زمینه‌ای است. (Salimi & Ramezani, 2015) در پژوهشی بیان کردند که مؤلفه‌های روابط انسانی، طرح درس مطلوب، توجه به محیط یادگیری، انجام دقیق روش تدریس مناسب، ویژگی‌های شخصیتی مدرس و ارزشیابی به موقع، بیشترین تأثیر را بر متغیر تدریس اثربخش دارند. (Shah Talebi et al, 2015) در پژوهشی نشان دادند که چالش‌های تدریس اساتید شامل دو مؤلفه اصلی و پنج زیرمؤلفه است. مؤلفه‌های اصلی شامل ناکارآمدی‌های فنی (شامل روش تدریس، مدیریت زمان) و ناکارآمدی‌های حرفه‌ای (شامل دانش، محتوا و ارزشیابی) بود.

(Tang, 1997) در پژوهشی برای اثربخشی آموزش مؤلفه‌هایی به این شرح بیان کرد: مواد آموزشی واضح، میزان و کیفیت پاسخگویی استاد به سؤالات دانشجویان، برخورد مؤدبانه استاد با دانشجویان، داشتن رفتار حرفه‌ای، داشتن تسلط بر موضوع درسی، داشتن انتظارات بالا. (Nicholas, 2002) در پژوهشی ملاک‌هایی را برای تعیین کیفیت تدریس مشخص کرد که شامل: داشتن هدف‌ها و پیامدهای یادگیری واضح برای جلسات تدریس؛ آگاهی دانشجویان نسبت به اهداف و پیامدهای یادگیری؛ تسلط قوی به مطالب موضوعی تدریس؛

دانشگاه پژوهشی به صورت مستقیم انجام نگرفته است و بیشتر پژوهش‌ها در رشته‌های علوم پزشکی و یا در سطح کلان دانشگاه انجام شده است که در ادامه به بیان آن‌ها می‌پردازیم. (Asgari & Mahjoob, 2010) در پژوهشی مؤلفه‌ها تدریس اثربخش را در چهار حیطه دانش پژوهی، روش تدریس، قدرت ارتباط و شخصیت فردی بیان کردند. (Rasouli, 2010) در پژوهشی برای کیفیت تدریس مؤلفه‌های یادگیری، اشتیاق مدرس، جامعیت مطالب، امتحان، تکالیف، استراتژی‌های تعاملی، رابطه اعضای هیئت علمی با دانشجو، مدیریت کلاس درس، تخصص مدرس در حوزه محتوا، طراحی درس و ارائه را بیان می‌کند. (Raoufi et al, 2010) در پژوهشی مؤلفه‌های تسلط کافی بر موضوع درس، حضور به موقع در کلاس، برنامه‌ریزی جهت استفاده از تمام وقت کلاس و به کارگیری مثال‌های کاربردی حین درس را به عنوان بهترین مؤلفه‌ها برای ارزیابی کیفیت تدریس بیان کردند. (Mohaddesi et al, 2012) در پژوهشی برای تدریس اثربخش مؤلفه‌های روش تدریس، ویژگی‌های فردی استاد، دانش پژوهی و توانایی در ایجاد ارتباط و مشاوره را بیان نمودند.

(Badeleh et al, 2013) در پژوهشی نشان دادند ویژگی‌های حرفه‌ای اساتید مهم‌ترین عامل در ارزشیابی از نظر دانشجویان بود و ویژگی‌های علمی و فردی آنان به ترتیب در اولویت بعدی قرار داشت. در بخش ویژگی‌های حرفه‌ای توانایی اساتید در تفهیم درس؛ در بخش ویژگی‌های علمی توان علمی و دانش اساتید و در بخش ویژگی‌های فردی صبر و حوصله و اخلاق خوب اساتید بیشترین میانگین را به خود اختصاص دادند. (Mehr Mohammad et al, 2013) در اثری تألیفی با عنوان «درآمدی بر آموزشگری در آموزش عالی: به سوی استاد آموزش پژوه» مهم‌ترین اصول اساسی تدریس در آموزش عالی را به این شرح بیان کردند: اصول آموزش محور؛ اصل آموزشی موقعیت محور؛ اصل آموزش پروژه

محتوای مناسب برای جلسات تدریس؛ انتخاب فعالیت‌های تدریس چالش محور؛ درگیری همه دانشجویان در فرایند تدریس به‌گونه‌ای انگیزند (as cited in Aschenbrenner, 2008). (Silvestri, 2005) در پژوهشی برای تدریس اثربخش مؤلفه‌های به این شرح بیان کرد: عشق به تدریس و یادگیری؛ احترام به دانشجویان؛ فلسفه تدریس و یادگیری دانشجو محور؛ اطلاع از حوزه موضوع و اشتیاق به آن؛ سازمان‌دهی و آمادگی؛ استفاده از مدل‌های نقش و مشاوره؛ تجارب تدریس مرتبط با گذشته؛ بهبود مستمر درس و تدریس؛ اخلاق کاری قوی (Fuhrmann & Geyer, 2003). در پژوهشی برای معلم خوب و اثربخش این ویژگی‌ها را بیان کردند: مطالب را توضیح دهد، به سؤالات پاسخ بدهد، روش‌های تدریستان را تغییر بدهند؛ به دانشجویان و پیشرفت یادگیری‌شان علاقه‌مند باشند و توجه نشان دهند؛ باید شوخ‌طبع، صمیمی و صبور باشند و عادلانه نمره بدهند (Gurny, 2007). در پژوهشی پنج مؤلفه را برای تدریس مؤثر پیشنهاد می‌کند: دانش معلم، شوق و مسئولیت‌پذیری برای یادگیری؛ فعالیت‌های کلاسی که مشوق یادگیری است؛ ارزیابی فعالیت‌هایی که یادگیری را از طریق تجربه تشویق می‌کند، بازخورد مؤثری که فرایندهای یادگیری در کلاس را ایجاد می‌کند؛ تعامل مؤثر بین مدرس و فراگیر.

(Rama, 2011) در پژوهشی برای تدریس اثربخش پنج عامل را بیان کرد: شخصیت استاد؛ شیوه ارائه؛ انصاف و سازگاری؛ سیاست در کار؛ نظارت مستمر. (Ramsden, 2014) در کتاب خوب نتایج پژوهش‌ها پیرامون تدریس اثربخش در دانشگاه را در شش اصل بیان می‌کند: برانگیختن علاقه در دانشجویان و ارائه توضیحات شفاهی و جامع درباره موضوعات علمی به آن‌ها؛ ارزش نهادن و احترام قائل شدن برای دانشجویان و یادگیری آن‌ها؛ ارزیابی و بازخورد مناسب؛ تعیین اهداف روشن و فراهم کردن چالش‌های فکری برای دانشجویان؛ استقلال، کنترل و درگیری با وظایف یادگیری؛ یادگیری از دانشجویان (p: ۱۰۹-۱۰۳).

علی‌رغم اهمیت و جایگاهی که شناسایی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید در موفقیت آموزشی و تحصیلی دانشجویان دارد بیشتر پژوهش‌ها در زمینه کیفیت و اثربخش تدریس اساتید در سطح کلان دانشگاه انجام گرفته است و پژوهش‌های بسیار کمی در سطح خرد و به‌صورت تخصصی به بررسی کیفیت تدریس پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش در سطح خرد و با رویکرد کیفی دیدی عمیق‌تر، واقع‌بینانه‌تر، کاربردی‌تر و اثرگذارتری بر موفقیت و یادگیری دانشجویان دارد. (Shah Talebi et al, 2015). در پژوهش حاضر برای درک عمیق‌تر و بهتر مؤلفه‌های اثربخشی تدریس از خردترین عضو سطح آموزش یعنی دانشجویان مقاطع ارشد و دکتری که در یک سطح در کلاس دانشگاه مشغول به یادگیری دروس و موضوعات رشته برنامه‌ریزی درسی از اساتید می‌باشند و در سطح دیگر در مراکز آموزش عالی مشغول تدریس این دروس در مراکز آموزش عالی می‌باشند استفاده شد. لذا با توجه به اهمیت این مسئله به شناسایی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه دانشجویان رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌های علامه طباطبایی و تهران پرداخت شده است و به‌منظور شناسایی و طبقه‌بندی مؤلفه‌های تدریس اثربخش پرسش زیر مبنای بررسی پژوهش قرار گرفت.

- معنای تجربه مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه دانشجویان این رشته چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه یک پژوهش کیفی از نوع پدیدارشناسی بود. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه تهران و علامه طباطبائی بود. روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف بود و افرادی که معیارهای موردنظر محقق (دانشجوی ترم دوم کارشناسی ارشد و دانشجویان دکتری - اگر دانشجویان دکتری رشته تحصیلی آن‌ها در مقطع

علامت‌گذاری می‌کند سپس این معانی استخراج شده، مفهوم‌سازی و فرموله شده و در کد قرار داده شدند. در مرحله بعدی دسته‌بندی کدها آغاز می‌شود و پس از بازخوانی مکرر کدها مفاهیم فرموله شده درون دسته‌ها و خوشه‌های موضوعی قرار داده شده و تم‌های اصلی به‌دست آمد (as cited in Mohseni et al, 2009:29).

همچنین با استفاده از فرآیند تحلیل مقایسه‌ای مداوم، هر داده را با تمام داده‌ها مقایسه کرد. داده‌های کدگذاری شده را نیز با یکدیگر مقایسه کرد به این صورت که با هر مصاحبه جدید طبقه‌های قبلی را بازنگری و طبقات مشابه را با یکدیگر ادغام و یا طبقه جدیدی ایجاد کرد و در آخر با ترکیب کردن کلیه عقاید استنتاج شده به درون یک توصیف جامع و کامل از همه جزئیات پدیده مورد نظر، تم‌های به‌دست‌آمده درون مفهوم کلی و محوری قرار داده شدند (Esmaili, 2014). فرآیند تحلیل: مقوله زیرمقوله طبقه‌بندی مصادیق (گزاره خبری)

برای بررسی میزان باورپذیری یافته‌ها پژوهشگر با استفاده از روش بازبینی اعضا، برای این کار پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان را که عیناً روی کاغذ پیاده‌سازی کردیم به مصاحبه‌شوندگان برگرداند. هدف از این کار این بود که پژوهشگر به این نتیجه برسد که آیا ادراکات او از مصاحبه درست است یا خیر؟ که نشان‌دهنده مقبولیت داده‌ها بود همچنین در طی فرآیند تحلیل داده‌ها از نظرات متخصصان پژوهش کیفی استفاده شد و در پایان انجام تحلیل متن‌های مصاحبه و یافته‌ها در اختیار ۳ نفر از متخصصان پژوهش کیفی قرار گرفت که به بررسی فرآیند تحلیل و اعتبار یافته‌ها بپردازند که نتایج نشان‌دهنده مقبولیت تحلیل داده‌ها بود.

یکی از تکنیک‌های عملی برای افزایش قابلیت انتقال‌پذیری یافته‌ها استفاده از رویه‌های ویژه کدگذاری و تحلیل نمادهای، نشانه‌ها و سایر موارد تحلیل داده‌ها است (Abbaszadeh, 2012:24) که در پژوهش حاضر از

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی نبوده باید ترم دوم دکتری باشند- دارای سابقه تدریس در مراکز آموزش عالی) را داشتند که به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب‌شده‌اند و کلیه شرکت‌کنندگان در طول مطالعه اجازه داشتند که در صورت عدم تمایل به همکاری در پژوهش از مطالعه خارج شوند. تعیین زمان و مکان مصاحبه هم از سوی شرکت‌کننده انجام می‌گرفت همچنین ضبط صوتی فرایند مصاحبه با تائید و گرفتن اجازه انجام شد و کلیه اطلاعات مصاحبه محرمانه و بدون ذکر نام مصاحبه‌شونده بود فرایند گزینش افراد تا زمانی ادامه پیدا کرد که در جریان کسب اطلاعات هیچ داده جدیدی پدیدار نشد یعنی جمع‌آوری داده‌ها تا حصول اشباع نظری ادامه یافت و درنهایت تعداد مشارکت‌کنندگان به ۲۱ نفر رسید.

مصاحبه به‌صورت عمیق و نیمه ساختاریافته طراحی شد. فرایند مصاحبه با طرح سؤالی اصلی «از نظر شما مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی کدام است؟» شروع شد و در ادامه از سؤالات کاوشگرانه «مانند می‌توانید در این باره بیشتر توضیح دهید؟» استفاده شد. مدت مصاحبه بین ۲۵-۴۵ دقیقه متغیر بود داده‌ها در طول یک دوره فشرده ۵ ماه جمع‌آوری، ثبت، کدگذاری و در قالب مفاهیم عمده دسته‌بندی گردید. مصاحبه‌های انجام‌شده با استفاده از دستگاه‌های ضبط (mp3) بود و سپس یافته‌های بر روی کاغذ ثبت‌شده و مورد تجزیه و تحلیل محتوا قرار گرفته است.

برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل داده‌های کلایزی (Colaizzi, 1987) استفاده شد. بر این اساس ابتدا پژوهشگر متن مصاحبه را کلمه به کلمه بر روی کاغذ می‌نویسد (تا با استفاده از آن کدگذاری داده‌ها را راحت‌تر انجام دهد) سپس با خواندن دقیق و مکرر مصاحبه‌ها و توصیف شرکت‌کنندگان سعی در درک بهتر و هم‌احساس شدن با آن‌ها می‌کند. در مرحله دوم سطر به سطر داده‌ها را مورد بررسی قرار داده و جملات معنی‌دار که مرتبط با موضوع اصلی پژوهش را

دانشجوی دانشگاه تهران بود میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۳۰ سال بود.

داده‌های به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل متن مصاحبه درباره سؤال اصلی پژوهش منجر به شناسایی ۳۲۸ کد اولیه (Initial Code)؛ ۲۶ زیر مضمون (Category)، مقوله یا درون‌مایه فرعی و ۶ مضمون اصلی، تم و یا درون‌مایه اصلی شد.

روش تحلیل داده‌های کلایزی (Colaizzi, 1987) استفاده شد.

یافته‌ها

تعداد افراد شرکت‌کننده در پژوهش ۲۱ نفر (۱۳ نفر کارشناسی ارشد و ۸ نفر دکتری) بود؛ که از این تعداد ۱۲ نفر دانشجوی دانشگاه علامه طباطبائی و ۹ نفر

جدول ۱. مضامین اصلی و فرعی آشکار شده از تحلیل داده‌های مصاحبه

تعداد کدها	مضامین فرعی	مضامین اصلی
۶۳	تسلط بر موضوع؛ دانش علمی معتبر و به‌روز از موضوع تدریس؛ برقراری ارتباط بین نظر و عمل در موضوع؛ رویکرد پژوهشگری نسبت به تدریس موضوع	ویژگی‌های علمی
۷۸	بیان مطالب به زبان شیوا قابل‌فهم و منسجم؛ به‌کارگیری روش‌های مختلف تدریس؛ کاربرد روش‌های تدریس فعال؛ استفاده از امکانات و وسایل کمک‌آموزشی	مهارت‌های تدریس
۳۸	مدیریت زمان؛ داشتن طرح درس؛ قواعد و قوانین کلاسی انعطاف‌پذیر؛ سبک مدیریت تعاملی؛ مهارت برقراری ارتباط	مدیریت کلاس
۷۲	روحیه انتقادپذیری؛ توجه و احترام به دانشجو؛ شوخ‌طبعی؛ وقت‌شناسی؛ عشق و علاقه به تدریس و دانشجویان؛ عدالت	ویژگی‌های اخلاقی
۴۱	استفاده از منابع گوناگون انگیزشی؛ ترغیب شاگردان به یادگیری؛ توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان؛ ایجاد شور و هیجان در فرایند آموزش	انگیزش
۳۶	کاربرد روش جدید و متنوع ارزشیابی؛ تناسب روش ارزشیابی با موضوع درسی؛ تأکید بر ارزشیابی فرایند مدار	ارزشیابی

شماره ۱: «استاد باید به موضوع درسی تسلط کامل داشته باشد و بتونه اونو به سایر موضوعات ربط بده همچنین تو کلاس جدیدترین یافته‌ها و نتایج پژوهش‌ها را در اون موضوع بیان کنه و نه اینکه بیاد یافته‌هایی که برای سال‌های پیشه را بگه».

شماره ۱۶: «استاد باید آخرین و به‌روزترین کتاب‌ها و مقالات علمی را در اون زمینه تدریسی به ما به‌عنوان منابع معرفی کنه. به نظرم این مسئله خیلی مهمه چون رشته برنامه درسی نوپاست و همش در حال تغییر و ایجاد رویکردها جدید پس استاد باید مارو با آخرین تغییرات علمی در اون موضوع آشنا کنه».

مهارت‌های تدریس: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی مهارت‌های تدریس اشاره می‌کنند که

ویژگی‌های علمی: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی‌های علمی اساتید اشاره می‌کنند که شامل مقوله تسلط بر موضوع؛ دانش علمی معتبر و به‌روز از موضوع تدریس؛ برقراری ارتباط بین نظر و عمل در موضوع؛ رویکرد پژوهشگری نسبت به تدریس موضوع شد که هر کدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

درزمینه دانش علمی معتبر و به‌روز از موضوع تدریس می‌توان به ارائه منابع علمی جدید و معتبر، بیان رویکردهای نوین پژوهشی در موضوع؛ بیان آخرین یافته‌ها و تغییر و تحولات علمی درزمینه موضوع تدریس اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها می‌توان به نقل‌قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۱ و ۱۶ اشاره می‌شود.

شماره ۹: «چون زمان آموزش تو بیشتر دروس زیاد نیست استاد باید از بین این همه مطالب که می‌تونه تو کلاس آموزش بده مطالبی را انتخاب کنه بیشترین و بهترین کاربرد را داشته و به اهداف موضوع مرتبط‌تر باشه».

ویژگی‌های اخلاقی: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی اخلاقی اساتید اشاره می‌کنند که شامل مقوله روحیه انتقادپذیری؛ توجه و احترام به دانشجو؛ شوخ‌طبعی؛ وقت‌شناسی؛ عشق و علاقه به تدریس و دانشجویان؛ عدالت شد که هرکدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

در زمینه توجه و احترام به دانشجویان می‌توان به عدم تحمیل دیدگاه و باور شخصی خود به دانشجویان؛ در نظر گرفتن زمان کافی برای همه دانشجویان خود؛ حساسیت و درک مشکلات شخصی دانشجویان؛ حفظ حرمت در دانشجویان در همه شرایط اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها به نقل قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۷ و ۱۱ اشاره می‌شود.

شماره ۷: «با دانشجویها در همه شرایط چه زمانی که دانشجو جواب سؤالات را می‌دونه و چه زمانی که نمی‌دونه محترماً برخورد کنن متأسفانه بعضی اساتید برخورد خیلی بدی می‌کنن و مارو مسخره هم می‌کنن طوری که از اینکه بخوام تو کلاس نظر برم می‌ترسم».

شماره ۱۱: «بعضی از اساتید در کلاس دیدگاه شخصی خودشان را بدون اینکه مبنای نظری و پژوهشیان را بگن در کلاس بیان می‌کنن و اگر ما اون دیدگاه را نپذیریم و یا خلافشو بگیریم متأسفانه نمره ارزشیابی خوبی دریافت نمی‌کنیم».

انگیزش: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی انگیزشی اشاره می‌کنند که شامل مقوله استفاده از منابع گوناگون انگیزشی؛ ترغیب شاگردان به یادگیری؛ توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان؛ ایجاد شور و هیجان در فرایند آموزش شد که هرکدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

شامل مقوله بیان مطالب به زبان شیوا قابل فهم و منسجم؛ به‌کارگیری روش‌های مختلف تدریس؛ کاربرد روش‌های تدریس فعال؛ استفاده از امکانات و وسایل کمک آموزشی شد که هرکدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

در زمینه بیان مطالب به زبان شیوا قابل فهم و منسجم می‌توان به ارائه مثال‌های کاربردی و روشن ساز، چهارچوب و ساختارمندی ارائه مطالب؛ ساده‌سازی مفهوم برای ارائه در کلاس اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها به نقل قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۵ و ۱۹ اشاره می‌شود.

شماره ۱۹: «تو کلاس استاد نباید تو بیان مطالب و مفاهیم از زبانی پیچیده و سنگین استفاده کنه که اکثر دانشجویها نتونن باش ارتباط برقرار کنن بلکه باید مطلب را به ساده‌ترین زبانی که برای دانشجو قابل فهم باشه بیان کنه و چقدر خوبه برای فهم بیشتر مطالب مثال‌های خوب و روشنی بزنی».

شماره ۵: «تو بیان مطالب در کلاس نوعی انسجام و ساختار بین مطلب باشه طوری نشه که آخر کلاس بین این همه مطلبی که بیان شده نتونی ارتباط برقرار کنی».

مدیریت کلاس: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی مدیریت کلاس اشاره می‌کنند که شامل مقوله مدیریت زمان؛ داشتن طرح درس؛ قواعد و قوانین کلاسی انعطاف‌پذیر؛ سبک مدیریت تعاملی؛ مهارت برقراری ارتباط شد که هرکدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

در زمینه مدیریت زمان می‌توان به تعیین هدف؛ اولویت‌بندی کردن مطالب؛ داشتن برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت برای کلاس؛ نظارت و کنترل بر فعالیت‌های کلاسی اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها به نقل قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۷ و ۹ اشاره می‌شود.

شماره ۷: «استاد باید روز اول هدف کلی و جزئی موضوع مورد تدریس در اون ترم را تعیین کنه و مشخص کنه از ما چه انتظاری داره».

بدن و تو هر جلسه به دانشجویها در زمینه فعالیت‌ها و یادگیریشون بازخورد بده».

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی مؤلفه‌های تدریس اثربخش اساتید رشته برنامه‌ریزی درسی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های علامه طباطبائی و تهران بود. تحلیل و کدگذاری یافته‌ها سؤال اول منجر به پیدایش شش مضمون اصلی تحت عناوین ویژگی‌های علمی، مهارت‌های تدریس، مدیریت کلاس، ویژگی‌های اخلاقی، انگیزش و ارزشیابی شد.

ویژگی‌های علمی اساتید: این مضمون بیانگر این است که اساتید باید از نظر علمی و عملی در زمینه موضوع مورد تدریس تخصص جامع داشته باشند؛ یعنی مدرس باید فهم مناسبی از ساختار موضوعات تخصصی درسی، سازمان‌دهی مفهومی موضوعات تخصصی و اساس درس و اصول تحقیق در حوزه مورد تدریس داشته باشد (Amin Khandaghi & Saifi, 2013:125). این توانایی دارای ویژگی‌های تسلط بر موضوع؛ دانش علمی معتبر و به‌روز از موضوع تدریس؛ برقراری ارتباط بین نظر و عمل در موضوع؛ رویکرد پژوهشگری نسبت به تدریس موضوع است. این یافته‌های با پژوهش‌های (Mozafari et al, ;Sheikhzadeh & Sameri, 2010) ;yaghobi & Gholipour ;Mohammadi, 2016 ;2011 ;SadighMaroufi, ;Moghaddam, 2012 ;2014; MohammadiKhangah & Hosseinzadeh, Tofoghiyan et al, ;Banidavoodi, 2014 ;2016 ;Silvestri, ;Tang, 1997; Gurny, 2007 ;2015 ;Shah Talebi et al, 2015; Raoufi et al, ;2005 (2010) همسو است.

اساتید باید بر موضوع مورد تدریس تسلط علمی و عملی کافی و جامع داشته باشند. اگر خود مدرس آن موضوع را به‌صورت همه‌جانبه نفهمیده و یاد نگرفته باشد نمی‌تواند به‌درستی و به‌صورت مطلوب آن را به دیگران آموزش دهد. هر قدر مدرس از نظر علمی در زمینه بحث مورد تدریس توانمند باشد به علت وسعت

در زمینه ایجاد شور و هیجان در فرایند آموزش می‌توان به لذت‌بردن از کلاس؛ حس امیدواری؛ کاهش اضطراب کلاسی اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها به نقل قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۲۱ و ۱۳ اشاره می‌شود.

شماره ۱۳: «بیشتر درسای ما تئوریه و استادها بیشتر سخنرانی می‌کنن و کلاس درس روتین و خسته‌کننده در صورتی که استاد می‌تونه با بکار بردن محرک‌ها و راهبردهای جدید و تازه‌ای تو کلاس محیطو لذت‌بخش بکنه طوری که تمام تمرکز دانشجویها رو به موضوع درس جلب بکنه و کلاس خسته‌کننده نشه».

شماره ۲۱: «استاد باید جوی را تو کلاس ایجاد کنه که دانشجوی تو کلاس درس احساس ترس و اضطراب نکنه و طوری نشه از محیط کلاس، استاد و نمره پایانی بترسه».

ارزشیابی: مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر به ویژگی ارزشیابی اشاره می‌کنند که شامل مقوله کاربرد روش جدید و متنوع ارزشیابی؛ تناسب روش ارزشیابی با موضوع درسی؛ تأکید بر ارزشیابی فرایند مدار شد که هر کدام از این مقوله‌ها شامل کدهایی مرتبط با مقوله خاص خود است.

در زمینه تأکید بر ارزشیابی فرایند مدار می‌توان به توجه به فعالیت‌های فردی دانشجویان در طول ترم؛ بازخورد فوری در هر جلسه؛ پرسش و پاسخ با دانشجویان در هر جلسه اشاره کرد. به‌عنوان نمونه در این زمینه‌ها به نقل قول مشارکت‌کننده‌های شماره ۱۷ و ۱۰ اشاره می‌شود.

شماره ۱۰: «استاد نباید کل فرایند ارزشیابی کلاسو تو امتحان پایان ترم خلاصه کنه و باید به فعالیت‌های دانشجوی و حضور فعالشون تو کلاس در طول ترم توجه کرد و اونارو در ارزشیابی لحاظ کنه».

شماره ۱۷: «با توجه به اینکه رشته برنامه درسی از دوره ارشد شروع می‌شه انتظارمون از استادامونم بیشتره به نظر من استاد در طول ترم باید برای هر جلسه کلاسی فعالیت‌های را در نظر بگیره که دانشجویها انجام

Ramezani,2015; Mehrabi Nia,2013; Asgari & Mahjoob Moadab,2010) همسو است.

اساتید باید با انواع روش‌ها و فنون تدریس آشنا باشند تا بتوانند در موقعیت آموزش در کلاس متناسب با موضوع و محتوای مورد تدریس و شرایط بافت کلاس درس متناسب‌ترین روش تدریس را جهت تسهیل فرایند یادگیری و خلق موقعیت‌های یادگیری بهینه انتخاب و در کلاس به کار برند تا بالاترین میزان یادگیری را در دانشجویان ایجاد نماید.

فراگیران به صورت تصادفی نمی‌آموزند یادگیری آنان حاصل مستقیم فرایندهایی است که متخصصان آموزشی (اساتید) برای طراحی عمدی تجارب یادگیری مناسب برای آنان به کار می‌گیرند (Zoofan,2016). اساتید به منظور آموزش هدف‌های مختلف درس به یادگیرندگان باید بنا به اقتضای هدف‌ها و ویژگی‌های دانش آموزان از فنون و روش‌های مختلف آموزشی استفاده کنند (Ahmadi, & Khezri,2011:36). یادگیرندگانی که فعلا نه به یادگیری می‌پردازند نه تنها بهتر فرامی‌گیرند بلکه از یادگیری لذت بیشتری می‌برند زیرا آن‌ها به جای اینکه خود را شنونده صرف بدانند خود را مسئول یادگیری خویش می‌دانند (Gardner & Jerome Jewler,2000 as cited in Piri, & khoftedel et al,2016) از این رو استاد به جای اینکه درباره مسائل درسی به ارائه توضیح بپردازد، با دانشجویان بر اساس مفاهیم در حال تکوین، در ساخت معنا همراه می‌شود؛ بنابراین استاد به جای نقش انتقال دهنده دانش، می‌بایست تسهیل‌کننده یادگیری باشد و در طی فرایند شکل‌گیری درک و فهم از موضوع درسی، همراه دانشجویان حرکت کند (Kian,2014:19).

یکی از ویژگی‌های آموزش مؤثر فعالیت‌هایی است که فرصت مناسب را برای مشارکت دانشجویان در یادگیری و آموزش فراهم می‌کند (Tofoghiyan et al,2015:5) در تدریس با روش‌های آموزشی دانشجو محور فراگیران در فعالیت‌های آموزشی فعلا نه شرکت می‌کنند و به آنان فرصت داده می‌شود تا نظرات و

اطلاعات، توجه فراگیران را به سهولت به سوی خود جلب می‌کند و یک ارتباط مؤثر بین مدرس و فراگیرانش برقرار می‌شود (Mohammadi Khangah & Hosseinzadeh,2016:87). آگاهی آموزشگر از موضوع تدریس و تجربه او به کسب اعتماد به نفس بالاتری برای او می‌انجامد که میزان اثربخشی تدریس او را هم بالا می‌برد (Pourjavid & Alibeygi,2013:65). (Fasihi et al,2008) در پژوهش خود بیان کردند از نظر دانشجویان مهم‌ترین عامل حضور دانشجویان در کلاس درس تسلط استاد بر موضوع مورد تدریس است (p100). (Kord nowghabi,2006 seyf &) در پژوهشی معلمان مسلط بر موضوع مورد تدریس را با این ویژگی‌های بیان می‌کند قاطع‌تر، دارای توضیحات کامل‌تر، با آمادگی بیشتر، مطمئن‌تر، با سازمان‌دهی بهتر، کلام قابل فهم‌تر و آرامش بخش‌تر (p25).

مدرسان با پژوهش در عمل آموزشی، مسائل و مشکلاتی را که مانع از تحقق اهداف آموزشی می‌شود را شناسایی می‌کنند و در مورد چگونگی آن به گردآوری اطلاعات می‌پردازند، برای حل آن‌ها چاره می‌جویند و به این ترتیب به طور مداوم در جهت بهبود سطح تدریس و رفع دشواری‌های فراروی تدریس گام برمی‌دارند (Saki et al,2004 as cited in Piri, & Salman Oghli & Khayavi,2016).

مهارت‌های تدریس: این مضمون به توانمندی اساتید در زمینه کاربرد روش‌ها، اصول و راهبردها تدریس در فرایند یادگیری کلاس اشاره دارد. این توانایی در بردارنده مهارت‌های بیان مطالب به زبان شیوا قابل فهم و منسجم؛ به کارگیری روش‌های مختلف تدریس؛ کاربرد روش‌های تدریس فعال؛ استفاده از امکانات و وسایل کمک آموزشی است. این یافته‌های پژوهش‌های (kaviani & Nili,2016; Mohammadi Tofoghiyan et al,2015; asady & Gholami,2014; Mirmohammadi Meybodi et al,2013; Banidavoodi,2014; Gurny, Rama,2011; Ramsden,2014; Fuhrmann & Geyer,2003; Silvestri,2005; Gholami & asady, 2014; Shah Talebi et al,2015; Salimi &

مدرسان در کلاس‌های درس باید سبک‌های مدیریتی را متناسب با ویژگی‌های شخصیتی یادگیرندگان و روش‌های تدریس را به‌گونه‌ای انتخاب کنند که یادگیرندگان فرصت کسب انواع مهارت‌های را از طریق عمل در کلاس درس بیاموزند (Khalkhali et al, 2009:62). هر چه جو کلاس درس خالی از استرس و اضطراب باشد و رابطه قوی انسانی و اجتماعی بین استاد و دانشجویان و همچنین بین دانشجویان با یکدیگر برقرار باشد، آنان نگرش مطلوب‌تری نسبت به یادگیری پیدا می‌کنند (Jafari Sani et al, 2013:43) در کلاس‌های جذاب بین معلم و شاگرد روابطی مثبت و پویا، همراه با احترام متقابل، مشارکت و رضایت درونی برقرار است. این کلاس‌ها متوجه اهداف مشخصی هستند و معلم و شاگرد با صرف زمان و توجه روانی مسئول تحقق اهداف هستند. سرانجام در کلاس‌های سازمان‌یافته انتظارات رفتاری و یادگیری کاملاً واضح و روشن است و معلم ساختار مناسبی را برای تدریس و آموزش مفاهیم و موضوعات درسی فراهم کرده است (Samadee et al, 2008:159).

اساتید باید در طول فرایند آموزش از آنچه در کلاس درس اتفاق می‌افتد آگاه باشد تا بتواند فعالیت‌های کلاس را به سمت افزایش یادگیری شاگردان هدایت کند تسلط استاد بر کلاس درس از وقوع اعمال و رفتارهای بی‌نظم جلوگیری می‌کند. معلم باید فراگیران را از وضعیت تحصیلی خود آگاه سازد و درباره موقعیت‌های آن داوری کند و بهتر است پیشرفت تحصیلی فراگیران را به‌جای مقایسه با هم با گذشته وضعیت درسی خودتان مقایسه کند (Mortazavi Zadeh, 2010).

اگر تدریس را معادل مفهوم ارتباط نگیریم دست‌کم باید ارتباط را شرط لازم تدریس در فرایند آموزش دانست. (Sha`bani, 2016). امروزه اساتید بدون آگاهی از روش‌های برقراری ارتباط^۱ مؤثر و فنون تدریس هرگز

تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند (Baghcheghi et al, 2010:212). درگیری فعال دانشجویان در فرایند یادگیری باعث ایجاد یادگیری عمیق و طولانی‌مدت و مهارت حل مسئله می‌شود (Jafari Sani et al, 2013:42).

همچنین داشتن نظم منطقی در ارائه درس توسط اساتید نیز باعث یادداری بیشتر اطلاعات در دانشجویان شده و در صورتی که با سادگی بیان همراه گردد، تأثیر آموزشی بیشتری خواهد داشت (Mazloomi Mahmood Abad et al, 2010:229). مدرسان کارآمد امکانات، مواد آموزشی و رسانه‌های آموزشی را برای انتقال مقاصد آموزشی و افزایش یادگیری به کار می‌گیرند استفاده از این امکانات باعث افزایش و بهبود کیفیت یادگیری در کلاس درس می‌شود (Miller & Miller, 2007).

مدیریت کلاس: این مضمون بیانگر مهارت اساتید در زمینه خلق و ساختن محیط یادگیر سازنده به‌منظور فعال و درگیر کردن هرچه بیشتر دانشجویان در فرایند یادگیری در کلاس درس است. برخی از مهارت‌های موردنیاز در این مضمون عبارت‌اند از: مدیریت زمان؛ داشتن طرح درس؛ قواعد و قوانین کلاسی انعطاف‌پذیر؛ سبک مدیریت تعاملی؛ مهارت برقراری ارتباط. این یافته‌های با پژوهش‌های (Rama, 2011; Shah Talebi Badeleh et al, 2015; Salimi & Ramezani, 2015; et al, 2015; Mohaddesi et al, 2010; Raoufi et al, 2010; Rasouli Bago, 2010; Pourjavid & al, 2012; sayyadi et al, 2016; Alibeygi, 2016; Eslamian et al, 2015; Mohammadi, 2016; Endaleb & Liyaghatdar et al, 2008; al, 2014; Ahmadi, 2007) همسو است.

کلاس‌هایی که به‌خوبی اداره می‌شوند بهترین فرصت‌های یادگیری را برای فراگیران فراهم می‌آورند اساتید از این طریق می‌توانند موانع و رفتارهای مزاحم یادگیری را اصلاح نمایند و با ایجاد محیطی آرام، بدون تنش و مطلوب میزان یادگیری دانشجویان را افزایش دهد.

شوخی طبیعی؛ وقت‌شناسی؛ عشق و علاقه به تدریس و دانشجویان؛ عدالت است. این یافته‌های با پژوهش‌های (khaghanizade et al, ; Sattari, 2014) Faramhini ;2012; Mosaddegh et al, 2014 Azizi , ;Farahani & Behnam Jam,, 2012 Salmanzadeh & ; Imanipour, 2012 ;2010 Sajjadiyeh & Madanifar,, ;Farhadi,, 2015 Mohaddesi et ;2014; Matlabi Fard et al, 2011 yaghoobi & Gholipour Moghaddam, ;al,2012 (2012) همسو است.

در فرهنگ دینی و اسلامی معلمی به منزله شغل انبیا است و آموزش و تدریس فرایندی است که از طریق آن آدمی می‌تواند از جنبه‌های مختلف به کمال برسد. از این رو در دیرینه فرهنگ اسلامی، اساس فرایند و فعل تدریس از یک بنیان اخلاقی محکمی برخوردار بوده است و معلمان و مدرسان می‌بایست از اصولی در ایفای نقش‌های حرفه‌ای خود تبعیت کنند (Azizi, 2010:177). توجه به رشد و توسعه همه‌جانبه ویژگی‌های اخلاقی اساتید می‌تواند منجر به بهبود عملکرد کلاسی دانشجویان شود (Matlabi Fard et al, 2011:2). اساتید دانشگاهی از یک‌سو باید از خمیرمایه‌های فکری دانشجویان آگاه باشند تا بتوانند در آن‌ها اعتماد به نفس ایجاد و آن را تقویت نموده و متناسب با نیازها و خواسته‌هایشان با آن‌ها رفتار کنند و با ایجاد ارتباط و حفظ شأن و جایگاه دو طرف و با حضور در جمع‌های دانشجویی به آنان احترام بگذارند. (brahiee, 2012:145).

اساتیدی که اصول اخلاق حرفه‌ای (مانند رعایت حقوق فراگیران، برقراری تعاملات مطلوب علمی و اجتماعی با دانشجویان، رعایت استانداردهای علمی و سازمانی، نگرش مطلوب به یادگیری و فراگیران) را در فرایند تدریس و آموزش رعایت می‌کنند موجب ارتقای کیفیت فرایندهای یاددهی- یادگیری می‌شود و این ویژگی‌های حس مسئولیت طلبی در یادگیری و آموزش، شوق به آموختن و انگیزهٔ بیشتر برای یادگیری را در دانشجویان تقویت کند (Babasafari, et al, 2013: 83).

قادر نخواهند بود وظیفه خطیر خود را به نحوی شایسته انجام دهند (Taherizadeh ; Norouzinia et al, 2014) (et al, 2011). برقراری ارتباط دانشجو با استاد باعث افزایش اعتماد به نفس و انگیزه یادگیری در دانشجو می‌گردد (Paterson & Crawford,1994 as cited in) (Piri,& Ghadami et al,2007). برقراری ارتباط خوب و جهت‌دار میان مدرس و فراگیران در ایجاد علاقه‌مندی و سازش بهتر و کاهش تنش‌ها و مشکلات در کلاس درس تأثیر بسزایی دارد زیرا مدرسی که علاقه‌مند به توسعه ارتباط با فراگیرندگان خود است، علاوه بر آنکه گوینده خوب و فعالی در کلاس درس است، شنوندهٔ خوبی نیز هست و بدین ترتیب ارتباط را دوطرفه و پایدار می‌کند. رفتار مدرس در قبال دانشجویان تا حدود زیادی سازنده جوی است که می‌تواند یادگیری را دل‌نشین و آسان یا به‌عکس، آن را خسته‌کننده و دشوار سازد؛ بنابراین، صمیمیت مدرس، رفتار گرم و احترامی که برای شخصیت دانشجو قائل می‌شود، می‌تواند تدریس را مؤثرتر سازد (Mohammadi Khangah & Hosseinzadeh, 2016: 87).

همچنین در زمینهٔ اثر مدیریت بهینه کلاس می‌توان گفت اساتید دارای برنامه‌ریزی انتظارات خود را به فراگیران منتقل می‌کنند و در نتیجه پیشرفت علمی و یادگیری آن‌ها را افزایش می‌دهند (Bakhtiar Nasrabadi & Norouzi, 2003) مهم‌ترین و علمی‌ترین نوع برنامه‌ریزی استاد در کلاس درس قالب تنظیم طرح درسی می‌توان طراحی و اجرا شود.

ویژگی‌های اخلاقی اساتید: این مضمون بیانگر این است که اساتید باید در فرایند تدریس مجموعه ویژگی‌ها و مسائل اخلاقی را لحاظ نمایند. اخلاق تدریس به مجموعه ملاحظات اخلاقی که اساتید باید به آن توجه داشته باشد و تدریس خود را در قالب آن‌ها تنظیم نماید گفته می‌شود (Behriani Kashani & Bagheri,, 2008). این ملاحظات دربردارنده ویژگی‌های روحیه انتقادپذیری؛ توجه و احترام به دانشجو؛

مشخص کنند که چگونه در کلاس راهنمایی‌هایی را ارائه دهند و از اطلاعات چگونه استفاده کنند (Mehdi Nejad, 2013:232).

در کلاس درس هیچ دونفری مثل هم‌فکر و رفتار نمی‌کنند و به طریق معین یاد نمی‌گیرند. تفاوت‌های فراگیران را می‌توان به صورت‌های گوناگون طبقه‌بندی کرد: تفاوت‌های جنسیتی، تفاوت‌های هوش و شناختی، تفاوت زبان و سواد، تفاوت شخصیتی، انگیزشی، فرهنگی، اجتماعی و یادگیری (Lotf Abadi, 2010). اساتید باید به تفاوت‌های فردی میان دانشجویان توجه نمایند و آن را در فرایند آموزش خود به‌عنوان عاملی اثرگذار به رسمیت بشناسند که به اقتضای آن باید به انعطاف در برنامه‌ها و پیش‌بینی امکان انطباق دروس با علایق ویژه آنان در رشته‌های خود اقدام نماید. اساتید از طریق تنوع بخشیدن به فعالیت‌های یادگیری مرتبط با دروس مشترک و ثابت و شخصی کردن این فعالیت‌ها در ارتباط با دانشجویان می‌توانند در فرایند آموزش به کاربرد این اصل جامه عمل بپوشانند. (Mehr Mohammad et al, 2013).

ارزشیابی: این مضمون بیانگر توانایی و مهارت‌هایی است که اساتید برای سنجش دانش، مهارت و نگرش شاگردان از اهداف آموزشی در فرایند و تجارب یادگیری به کار می‌گیرند. این مضمون دربردارنده مهارت‌ها و راهبردهای کاربرد روش جدید و متنوع ارزشیابی؛ تناسب روش ارزشیابی با موضوع درسی؛ تأکید بر ارزشیابی فرایند مدار است. این یافته‌های با پژوهش‌های (Salimi & Shah Talebi et al, 2015; Arasteh ;Rasouli Bago, 2010; Ramezani, 2015 raadabadi et al, ;H, Mahmoodi-Rad, 2004 Islameyan, ; Seraji et al, 2015 ;2014 Eslamian et ; kaviani & Nili, 2016 ;2014 al, 2014) همسو است.

بر اساس اصل آموزشی پیام‌محور اساتید نباید در فرایند آموزش کاملاً مهندسی شده عمل نمایند و فقط بر اهداف آموزش رسمی و دستیابی به آن‌ها تأکید نمایند. (نتیجه گرا یا محصول گرا) بلکه باید انعطاف‌پذیری

انگیزش: این مضمون بیانگر مجموعه اقداماتی توسط اساتید است که باعث ایجاد نوعی برانگیختگی و تداوم و نگهداری رفتارها دانشجویان به سمت اهداف آموزشی می‌شود؛ و دربردارنده راهبردهای استفاده از منابع گوناگون انگیزشی؛ ترغیب شاگردان به یادگیری؛ توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان؛ ایجاد شور و هیجان در فرایند آموزش است. این یافته‌های با پژوهش‌های (Gholami & Gurny, 2007; Ramsden, 2014) Soltani ; Seraji et al, 2015 ;asady, 2014 Arasteh H, ; Arabshahi & Ghaderi, 2001 Fallahi & Rostami, ; Mahmoodi-Rad, 2004 (2015) همسو است.

انگیزش (Motivation) مهم‌ترین شرط یادگیری است (Kadivar, 2011). اساتیدی که قادر باشند فضای کلاس را به فضایی مطلوب و انگیزشی تبدیل کنند نظم و پویایی را در کلاس ایجاد خواهند کرد (Black & Deci, 2003 as cited in Piri, & Samadee et al, 2008:159).

یک مدرس خوب در راستای ایجاد یک محیط یادگیری مطلوب، باید درک بالایی از سطح انگیزش و مسائل مرتبط با احساسات و هیجانات دانشجویان داشته باشد، تعامل اجتماعی مثبت را تشویق کند و زمینه را برای افزایش تعهد و انگیزه برای یادگیری مطلوب فراهم نماید (Eslamian et al, 2014:694). با ایجاد انگیزه است که فراگیران در جریان فعال یادگیری سهیم می‌شوند و آن را پیگیری می‌کند (Fathi Azar, 2015). اساتید باید محیط برانگیزنده در کلاس ایجاد نمایند و درعین حال قواعد و قوانین کلاس را نیز اعمال نمایند. اساتیدی که قادر باشند فضای کلاس درس را به فضایی مطلوب و انگیزشی تبدیل کنند، نظم و پویایی را در کلاس ایجاد خواهند کرد (Black, 2000 as cited in Deci Piri, & Agha Hosseini, 2005). معلمان باید از موانع و بروز مشکلات آموزشی در محیط کلاس جلوگیری کنند و بتوانند محیطی شاد و خلاق برای یادگیری و تعامل اجتماعی فراهم آورند. آنان باید

مرتب در کلاس، تعقیب مطالب، شرکت فعال در بحث‌ها و به‌طور کلی یادگیری بیشتر می‌شود (Bastable, 2003).
(as cited in Asgari & Mahjoob Moadab, 2010:13).

هدفمندی در فرایند تدریس خود داشته باشند و اثربخش بودن اقدامات و فعالیت‌های کلاس خود را با توجه به پیامدهای آموزشی مورد ارزیابی قرار دهید و دانشجویان را ملزم به پرداختن به فعالیت‌های یادگیری یکنواخت و مشابه نماید. (Mehr Mohammad et al, 2013).

اگر مدرسان بتوانند در کلاس درس خود از انواع مختلف ارزشیابی‌های مناسب بهره‌جویند، این امر به پیشرفت و عملکرد تحصیلی یادگیرندگان یاری رسانده و به آن‌ها کمک می‌کند تا بتوانند مطالب را بهتر فراگیرند. (Mirshah Jafari et al, 2011:64). ارزشیابی‌های سنتی آزمون محور هستند و با مشکلات آزمون و امتحان محوری مانند پدیده تقلب، اضطراب، تأکید بر بخشی از مطالب، عدم ارائه بازخورد واقعی به یادگیرنده، بی‌توجهی به خلاقیت و حس پرسشگری یادگیرندگان و ... مواجه هستند (Hasani et al, 2008, as cited in Mahmoudi et al, 2015).

وقتی که دانشجو مطالب را درست ادا نمی‌کند، اصلاح مطالب نادرست نقشی کلیدی در آموزش ایفا می‌کند. صرفاً بیان "درست" یا "غلط"، "دادن امتیاز" یا "ندادن امتیاز" در ارزیابی کافی نیست. انجام ارزیابی‌های مستمر در کلاس یا در قالب امتحانات کتبی می‌تواند میزان پیشرفت دانشجویان را به بهترین وجه برای مدرس روشن سازد. مدرس در ارزیابی‌ها، علاوه بر ارائه بازخورد، همواره باید به دنبال یافتن پاسخی مناسب برای این پرسش باشد که چرا دانشجویان عملکرد ضعیفی دارند و سپس باید برای رفع کاستی‌ها اقدام کند. (Arasteh H, Mahmoodi-Rad, 2004:5) برای ارائه بازخورد به دانشجویان باید کلیه فعالیت‌ها و نمره‌های آن‌ها را در فرم خاصی ثبت و ضبط نماید. تا بتوان با مراجعه به آن از فرایند وضعیت پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان و کل کلاس تصویر روشنی به دست آورد. همچنین مشخص بودن اهداف و داشتن طرح درس باعث ایجاد انگیزه فراگیران برای حضور

شکل ۱. مؤلفه‌های تدریس اثربخش

Planning, Vol 8. No 1,2 (Continuous No. 28, 29)(Persian)

Amin Khandaghi M, Saifi G A. (2013). Effective capabilities and skills needed for college teaching. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education.; 19 (3):121-147. (Persian)

Arasteh H, Mahmoodi-Rad M. (2004). Effective teaching: an approach based on evaluation of

منابع

Agha Hosseini, T. (2005). A Theory and the Importance of a Classroom Management Review, Journal Amozeh, No. 27. (Persian)

Ahmadi,S; Khezri,H. (2011). Comparing the Teaching Skills of Graduate Teachers from Government, Azad and Payam-Noor University. Research in Curriculum

- instruction by students. *koomesh.*; 5 (2):1-8. (Persian)
- Asadi, M; Gholami, K. (2016). Synthesis Research on Effective Teaching Patterns in Higher Education, *Quarterly Journal of Educational Planning*, Vol. 5, No. 9, Pages 144-113. (Persian)
- Asady, M ; Gholami, K; Bolandhematan, K. (2015). The Fundamental Components of Effective Teaching in Higher Education from the Perspective of Students and Faculty Members at University of Kurdistan. *Quarterly Journal of New Thoughts on Education*. Volume 11, Issue 1., Page 123-149. (Persian)
- Asgari F, Mahjoob Moadab H. (2010). Comparing Characteristics of an Effective teaching from Teachers' and Students' Point of View, *Guilan University of Medical Sciences. The Journal of Strides Dev Med Educ*. 7 (1):26-33. (Persian)
- Azizi, N. (2010). Professional Ethics in Higher Education; A Reflection on Strategy of Improvement of Ethical Standards in University Education. *The Journal of Management System*. Volume 3, Issue 8-9, Winter 2010, Page 173-201. (Persian)
- Babasafari, M; Marzoghi, R. U; Faqih, N; Torkzadeh, J; Yousefi, F. (2013). Evaluation of the Professional Ethics of Professors at Shiraz University from Postgraduate Students' Perspectives and its Training Implications for Curriculum Planning. *Journal of Curriculum Research*. Volume 3, Issue 1, Page 67-86. (Persian)
- Badeleh M T, Charkazi A, Hosseini S A, Rouhi G, Sanagoo A, Jafari S Y. (2013). The Viewpoint of Students about The Influential Factors of Teacher's Performance in Theoretical Courses in Golestan University of Medical Sciences' Students.; 9 (2):56-64. (Persian)
- Baghcheghi N, Kouhestani H, Rezaei K. (2010). Comparison of the Effect of Teaching through Lecture and Group Discussion on Nursing Students' Communication Skills with Patients. *Iranian Journal of Medical Education.*; 10 (3):211-218. (Persian)
- Bahadori, M; rajabi Vasokolaee, G; Raadabadi, M; Yaghoubi, M. (2014). Analysis of the Systematic Relationships between Influencing Factors on Effective Teaching from the Perspective of Graduate Students Using Graph Theory. *journals of Educational Developement of Jundishapur*. Volume 5, Issue 1, Page 28-35. (Persian)
- Bakhtiar Nasrabadi, H. A; Norouzi, R. A. (2003). *New Educational Strategies in the Third Millennium.*, Sama Cultural Institute Publications. Qom. (Persian)
- Bakhtiar Nasrabadi, Hasan Ali, Norouzi, Reza Ali (2003), *New Educational Strategies in the Third Millennium*, Qom, Sama Cultural Institute Publications. (Persian)
- Banidavoodi S. (2014). The Comparison of Characteristics of Effective Teaching from Students' Perspective in Ahvaz Jundishapur. *University of Medical Sciences.*; 2 (2):7-13. (Persian)
- Behriani Kashani, R; Bagheri, K. (2008). The Principles and Principles of Teaching Ethics Based on the Philosophy of Islamic Ethics, *Journal of Psychology and Educational Sciences*, Years Thirty-Eighth, No. 3, pp. 135-115. (Persian)
- brahief, f. (2012). An Investigation Into Students' Attitude Toward The Characteristics of Successful Teacher In Shiraz University. *Scientific journals of Educational Research*, Volume 7, Issue 32, Page 1-24. (Persian)
- Carr and et al. (2006), *advanced teaching methods*, Hashem Fardashan translation, Tehran, Kavir Publishing. (Persian)
- Endaleb B, Ahmadi G. (2007). A Study of the Amount of Applying Teaching Effectiveness Criteria in Khorasgan Islamic Azad University from the Veiw point of Students in 2006-2007. *Research in curriculum planning*. 2007; 1 (15):67-82 (Persian).
- Endaleb, B; Ahmadi, G. (2007). A Study of the Amount of Applying Teaching Effectiveness Criteria in Khorasgan Islamic Azad University from the Veiw point of Students in 2006-2007. *Research in curriculum planning*. 1 (15):67-82. (Persian)
- Eslamian H, Jafari Sani H, Goodarzi Z, Eslamian Z. (2014). Study the relationship between emotional intelligence and how to apply the standards of effective teaching by faculty Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education.*; 14 (8):685-694. (Persian)
- Esmaili, M. (2014). Exploring internet based outside curriculum at Khorramdarreh high schools: a mixed method study. Thesis

- submitted for Master of Curriculum Degree. Faculty of Psychology and Educational Sciences. University of Tehran. (Persian)
- Abbaszadeh, M. (2012). Validity and reliability in qualitative researches. *Journal of Applied Sociology*. Volume 23, Issue 1, Page 19-34 (Persian)
- Fallahi, V; Rostami, R. (2012). On the Role of Emotional Intelligence in Secondary Teachers' Teaching Effectiveness. *Journal Management System*, Volume 3, Issue 9, Page 167-188. (Persian)
- Faramhini Farahani, M; Behnam Jam, L. (2012). The Study of the Observance of the Components of the Professional Ethics of Education in Faculty Members of Shahed University, *Journal of Ethics in Science and Technology*, Year 7, No. 1, pp. 57-48. (Persian)
- Farhadian, F; Tootoonchi, M; Changiz, T; Haghani, F; Oveis Gharan, S. (2007). Faculty Members' Skills and Educational Needs Concerning Clinical Teaching Methods in Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 7 (1):109-118. (Persian)
- Fasihi Harandi, T; Azizzadeh Forozi, M; Mohammad Alizadeh, S; Ghazanfari Moghaddam, Z. (2008). Effective Factors on Theoretical Class Attendance according to Nursing and Midwifery Students' Point of View, *Kerman Razi School of Nursing and Midwifery. Journal of Strides in Development of Medical Education*. 4 (2):100-107. (Persian)
- Fathi Azar, E (2015). Teaching methods and techniques. *Tabriz University of Tabriz Publications*. (Persian)
- Ghadami, A; Salehi, B; Sajadi, S; Naji, H. (2007). Students' Points of View Regarding Effective Factors in Establishing Communication between Students and Faculty Members. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 7 (1):149-154. (Persian)
- Ghaderi, M. (۲۰۱۴). The history of curriculum education in the world, the *Encyclopedia of Iranian Curriculum*, published electronically. (Persian)
- Gholami, K; asady, M. (2014). The Professors' professional experience in relation to effective teaching phenomenon in higher education. *Journal of Theory Practice in Curriculum*. 1 (2):5-26. (Persian)
- Hossein Nejad, G; Aakhsh, S. (2013), The Study of the Effectiveness of University Professors in Active Teaching Methods, *Quarterly Journal of Police of the Capital*, No. 17, Sixth, Pages: 20-7. (Persian)
- i, M; Bahadoran, P; Abedi, H. A. (2009). The quality of postpartum care from mothers' viewpoint. *Hakim Health Sys Res*. 2009; 12 (1):27-40. (Persian)
- Imanipour M. (2012). Ethical principles in education. *ijme.*; 5 (6):27-41. (Persian)
- Isaniyan, H. (1394). Compilation of Effective Teaching Components and Indicators for Use by Professors of the University of Police, *Quarterly Journal of Management Studies on Police Training*, Vol. 8, No. 3, Successive (31), pp. 114-93. (Persian)
- Islameyan, H. (2014). Elemental components and effective teaching indicators for application by professors of the University of Police, *Journal of Management Studies on Police Training*, Vol. 8, No. 3, (31), pp. 114-93. (Persian)
- Jafari Sani H, Balochzade F, Bahmanabadi S. (2013). Relationship between skill oriented and performance oriented perceived class evaluation and self-direction on learning from the viewpoint of nursing and midwifery students of Mashhad University of Medical Sciences. *The Journal of Medical Education and Development.*; 7 (4):41-51. (Persian)
- Kadivar, Parvin (2011), *Educational Psychology*, Samt Publishr, Tehran. (Persian)
- kaviani H, Nili M R. (2016). Meta-analysis of Factors Affecting Effective Teaching in Medical Education. *Iranian Journal of Medical Education*. 16:9-20. (Persian)
- khaghanizade M, malaki H, abbasi M, abbaspour A, Mohamadi E. (2012). Faculty-Related Challenges in Medical Ethics Education: A Qualitative Study. *Iranian Journal of Medical Education*; 11 (8):903-916. (Persian)
- Khalkhali, A; Soleymanpour, J; Fardi, M. (2009). Presenting a Conceptual Model for Establishing Healthy Classroom Management. *Journal Educational Psychology*. Volume 1, Issue 2, Page 55-66. (Persian)
- khoftehdel, M; adibnia, A; mohajer, Y. (2015). The comparison of the effect of cooperative teaching method and E5 teaching method on academic achievement and social skills: considering the fifth grade male

- elementary school students in empirical science course. *Research in curriculum planning*, 2 (19):90-103. (Persian)
- Khojasteh Mehr R, Daniali Z, Shirali Nia K. (2015). Married students' experiences regarding marriage readiness. *Journal of Family Psychology*, 2 (2):39-50. (Persian)
- Kian M. (2014). Challenges of Virtual Education: A Report of What Are Not Learned. *Journal of Media*. 2014; 5 (3):11-21. (Persian)
- Kian, Maryam. (2014). The Challenges of Virtual Education: The Narrative of What is Not Learned in a Virtual University, *Journal of Electronic Learning*, 5 (3), pp. 21-11. (Persian)
- Kord nowghabi, R; seyf, A.A. (2006). The effect of teacher knowledge of subject content and teaching on the wording of student learning, *Journal OF Educational Psychology*. Volume 1, Issue 2, Page 13-33. (Persian)
- Liyaghatdar, M.J Shah Nazari, J; Moslemi, M. (2008). The study of the scientific, professional and personality characteristics of the professors of the general lessons of Islamic sciences from the viewpoint of the students of Kerman city, *Islamic Revolutionary Research Journal*, seventh year, issue 15, pp. 84-57. (Persian)
- Lotf Abadi, Hossein (2010), *Educational Psychology*, Samt Publishr, Tehran. (Persian)
- Mahmoudi, F ; Abdollah Zadeh, M.T; Mansourzadeh, M. (2016). Process-Oriented Evaluation at Elementary Schools (a Case Study of Mamaghan Region Education Office), *Journal of Instruction and Evaluation*. Volume 9, Issue 34, Page 51-6. (Persian)
- Matlabi Fard, A; Naveh Ibrahim, A; Mohsenzadeh, F. (2011). Investigation and identification of professional and ethical markers in the teaching and teaching of graduate students' disadvantages. *Journal of Ethics in Science and Technology*, Vol. 6, No. 4, pp. 9-1. (Persian)
- Mazloomi Mahmood Abad, S; Rahaei, Z; Ehrampoush, M; Soltani, T. (2010). The characteristics of an expert faculty member based on view points of medical students – Yazd, Iran - 2008. *Bimonthly Journal of Hormozgan University of Medical Sciences*, 14 (3):226-233 (Persian)
- Mehdi Nejad, V. (2013). A Viewpoint of Secondary Teachers on Classroom Discipline among Students and Improvement in Classroom Management, *Quarterly Journal of Educational Research (Daneshvar Behavior)*, Year 20, New Volume No. 3, pp. 242-231. (Persian)
- Mehr Mohammad, Mahmoud; Mossapour, N; Attaran, M; Fazeli, N; Maroufi, Y; tallay; E; Dadras; M; El Hussein, F; Khakbaz, A. (2013). *Introduction to Teaching in Higher Education. Toward Teacher Training*, Tehran: Tarbiat Modares University Press. (Persian)
- Mehr Mohammadi, M; Mossapour, N; Attaran, M; Fazeli, N; Maroufi, Y; Talay; E; Dadras; M; El Hussein, F; Khakbaz, A. (2013). *Introduction to Teaching in Higher Education. Toward Teacher Training*, Tehran: Tarbiat Modares University Press. (Persian)
- Mehrabi Nia, Mina. (2013). Effective Factors in Effective Teaching from the Viewpoint of Successful and Unsuccessful Students Based on the Founding Method of Birjand University Baccalaureate Theory, Master's Degree Program in Educational Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Birjand University.. (Persian)
- Miller, John (2014), *Curriculum Theories*, Translation by Mahmoud Mehrmohammadi, Samt Publishr, Tehran. (Persian)
- Miller, WR, Miller, Marie. F (2007), *Teaching Guide at Universities*, Translation Vida Miri, Samt Publishr, Tehran. (Persian)
- Mirmohammadi Meybodi, S. J.; Mazlomi Mahmoud Abadi, S.S, Sharifpour, Z, Shahbazi, H, Mohammad A. (2013). The Characteristics of Effective Teaching Based on Viewpoints of Shahid Sadoqi University of Medical Sciences. *J Med Edu Dev*. 5 (9):52-62. (Persian)
- Mirshah Jafari, S.E; Sharif, M; Ghasemi Tajvani, S. (2011). Evaluation of the relationship between classroom assessment in two models of teacher's mechanical and organic communication with students' academic performance, *Quarterly Journal of Educational Approaches*, Year 6, Number 2, Successive Number (14), pp. 82-61. (Persian)
- Moezi, M; Shirzad, H; Zamazad, B; Rohi, H. (2010). Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord

- University of Medical Sciences. J Shahrekord Univ Med Sci. 11 (4):63-75. (Persian)
- Mohaddesi, H; Feizi, A; Salem, R. (2012). A Comparison of teachers and students opinions toward effective teaching standards in Urmia University of Medical Sciences. J Urmia Nurs Midwifery Fac. 9 (6) (Persian)
- Mohammadi, B. (2016). Study the opinions of occupational health students about the characteristics of effective teaching. Biannual Journal of Medical Education Education Development Center (edc) Babol University of Medical Sciences, 4 (2):7-12. (Persian)
- Mohammadi Khanaghani, M; Hossein Zadeh, O. A. (2015). Elaboration and Validation of Effective Teaching Model for Faculty Members of Tabriz University, Educational and Evaluation Journal, Vol. 8, No. 31, pp. 91-77. (Persian)
- Mohammadi Khangah, M; Hosseinzadeh, O. A. (2016). Presenting and Verifying an Effective Teaching Model for Teachers at Tabriz University, Journal of Instruction and Evaluation, Volume 8, Issue 31, Page 77-91. (Persian)
- MoosaPoor, N. (2011). About University Teaching, Tehran, Imam Sadeqh University Press.
- Mortazavi Zadeh, Heshmatollah (2010), Teaching Guide (Techniques and Skills), Tehran, Abed Publication. (Persian)
- Mosaddegh, H; Beironi Kashani, R; Pourkarimi, J; Abdollahi, B. (2014). Regarding Professional Ethics Among Professors at Tehran University and Imam Khomeini Institute from Learners Point of View. Iranian Journal of Culture In The Islamic University, Volume 3, Issue 9, Page 705-735 (Persian)
- Mozafari, N; Mohammadi, M A; Dadkhah, B. (2011). Characteristics of Effective Teaching from Students' Viewpoint in Ardabil University of Medical Sciences. Journal of Health and Care. 12 (1). (Persian)
- Nami, K. (2011). A Study on the Relationship Between Faculty Membership Using Information and Communication Technology and Teaching-Learning Quality in Faculty of Psychology, Education Sciences and Social Sciences, University of Tehran, Master's Degree in Educational Management, Faculty of Psychology and Educational Sciences. University of Tehran. (Persian)
- Nami, K; Safari, S. (2011). A review of some factors related to the quality of teaching faculty overview on previous research, Fifth Quality Assessment Conference in the College System, College of Engineering, University of Tehran, May. (Persian)
- Norouzinia, R; Noorisepehr, M; Heidari, A; Kabir, K. (2014). Communication skills of Academic members and it's relation with theri evaluation outcome in Alborz university of Medical Sciences. 1 (1) :64-71. (Persian)
- Piri, M; Salman Oghli Khayavi, F. (2016). A Comparative study of instructional and educational performance of teachers participating in three scholastic courses from maneger's point of viwe in Ardabil province. Journal of Instruction and Evaluation. Volume 4, Issue 14, Page 75-90. (Persian)
- Pourjavid, S ; Alibeygi, A. (2013). Teaching Effectiveness of Faculties: the Case of Campus of Agriculture and Natural Resources, Razi University. Journal of Higher Education Letter. Volume 5, Issue 20, Winter 2013, Page 61-80. (Persian)
- raadabadi M, sadeghifar J, Bahadori M, dargahi H, Fourozanfar F, Hamouzadeh P et al. (2013). Prioritizing the Factors Influencing Effective Teaching from the Viewpoint of Students: The Use of Analytical Hierarchy Process (AHP). Iranian Journal of Medical Education. 12 (11):817-825. (Persian)
- Ramsden, P. (2014). Learning to teach in Higher Education. Translation of Abdul Rahim, Navehebraham. Farhangian University Press. Tehran. (Persian)
- Raoufi S, Seikhian A, Ebrahimzade F, Tarahi M, Ahmadi P. (2010). Designing a novel sheet to evaluate theoretical teaching quality of faculty members based on viewpoints of stakeholders and charles E. Glassick's scholarship principles. Bimonthly Journal of Hormozgan University of Medical Sciences. 14 (3):167-176. (Persian)
- Rasouli Bago, E. (2010). Studying the Relationship between Students 'Opinions about the Quality of Teaching of Academic Members of the Students' Academic Achievement at the Faculty of Psychology and Educational Sciences of Tehran University, Master's Thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran. (Persian)

- S.E. Jafari, S.E.; Sharoff, M; Ghassemi Tadvani, S. (2011). Study the relation between class evaluation in two models of mechanistic and organic by teacher with students performance. *Journal of New Eduvational Approaches*. Volume 6, Issue 2, Page 61-82. (Persian)
- Sadeghi, A; Hosseini, F. (2008). Student Views on Good Teaching in Guilan University, *Quarterly Journal of Higher Education*, Volume 1, Issue 2, Pages 148-123. (Persian)
- Sadigh Maroufi, S; Mohammadi, A; Mousavi, M; Raadabadi, M. (2014). study of most important factors influencing the effectiveness of teaching from viewpoint of graduate students: AHP model approach. *jmed*. 2014; 9 (3):58-66. (Persian)
- Sadigh Maroufi, S; Mohammadi, A; Mousavi, M; Raadabadi, M. (2014). study of most important factors influencing the effectiveness of teaching from viewpoint of graduate students: AHP model approach. *The Journal of Medical Education and Development*. 9 (3):58-66. (Persian)
- Sajjadiyeh, N. S; Madanifar, F. (2014). Teaching Ethics from the Perspective of the Islamic Theory of Practice, Fourth National Conference on Ethics and the Life of Life, Department of Philosophy, University of Zanjan, May 18-19. (Persian)
- Salimi, J ; Ramezani, G. (2015). Identification of the Components of Effective Teaching and Assessment of Teaching Case Study: University of Applied Science of Kurdistan Province). *Journal of Educational Measurement & Evaluation Studies*. Volume 4, Issue 8, Page 33-61. (Persian)
- Salmanzadeh, P; Farhadi, A. (2015). Academic Ethics of Teaching, The First Scientific Conference on Psychology, Educational Sciences and Community Pathology, Electronic Publishing, Green Gold Corporation, Peace Association. (Persian)
- Samadee, P ; Rajaa'eepoor, S; Aaghaahosainee, T; Falaavandee, H. (2008). Classroom atmosphere and management by guidance teachers of Oroomiyeh. *The Journal of New Thoughts on Education*. Volume 4, Issue 1, Page 155-176. (Persian)
- Sattari, S. (2014). Assessment of effective teaching, components based on the students viewpoints. *Research in Curriculum Planning* Vol 10. No 12 (continus 39), Pages 134-146. (Persian)
- Sayyadi, M; Vahabi, A; Boshra Vahabi, B; Roshani, D. (2015). Students' viewpoints on the effective teaching and related factors in Kurdistan University of Medical Sciences and Islamic Azad University, Sanandaj Branch, *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*, 21(1): 93-103. (Persian)
- Seraji, F ; Movahedi, R ; SiahatKhah, M. (2015). An Investigation of Iranian Virtual Universities Teachers' Skills in Teaching These Courses. *Journal of Technology of Education*, Volume 9, Issue 1, Winter 2015, Page 37-25. (Persian)
- Sha'bani, H. (2016). *Instructional Skills (Methods and Techniques of Teaching)*, Samt Publishr, Tehran. (Persian)
- Shabani Varaki, B; Gholizadeh Radvand, H. (2006). Evaluation of College Teaching Qualities. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 12 (1):1-21. (Persian)
- Shah Talebi, S; Tasdigh, F;; Nasr, A. R. (2015). You should know that what the challenges of teaching at the university are?!. *Research in curriculum planning*. 2 (17):15-25. (Persian)
- Sharifian, F; Nasr, A.R; Abedi L. (2006). Developing Effective Teaching Indicators in Universities and Higher Education Institutions and its Accomplishment in Isfahan University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 11 (3):25-52. (Persian)
- Sheikhzadeh, M; Sameri, S. (2010). The Study of Teaching Methods of University Teachers in Islamic Azad University of the Province of West Azarbayjan. *Journal of Educational Administration Research Quarterly*. Volume 1, Issue 3, Page 71-94. (Persian)
- Soltani Arabshahi, S; Ghaderi A. (2001). compile effective teaching criterion characteristics of Effective teaching wiewed Iran University of Medical Sciences and Health Services. *Razi Journal of Medical Sciences Iran University of Medical Sciences*, 7 (22):279-287. (Persian)
- Somayeh Shah Talebi, S; Tasdighi, F; Nasr, A.R. (2015). You should know that what the challenges of teaching at the university are?!. (Persian)

- Journal of Research in curriculum planning. 2015; 2 (17):15-25. (Persian)
- Taherizadeh, Z; Salimi,G; Salehizadeh, S. (2011).The Relationship between Teachers 'Communication Skills with their Students' Viewpoints, Leadership Quarterly and Educational Management at Islamic Azad University, Garmsar Branch. Year 5, No. 2, pp. 116-95. (Persian)
- Tofoghiyan T, Monadi H, Nasrollahi S, Rakhshani MH. (2015). Prioritization of the Effective Teaching Parameters Comparing the Viewpoints of Students and Teachers of Sabzevar University of Medical Sciences. Educ Strategy Med Sci.; 8 (1):1-6. (Persian)
- yaghobi,Y;Gholipour Moghaddam, F. (2012). Characteristics of Effective Teaching from the Perspective of Nursing, Midwifery and Paramedical Students of Langerood Faculty. Research in Medical Education. 4 (2):34-40. (Persian)
- Zoofan,S. (2016). Applications of New Technologies in Teaching, Samt Publishr, Tehran. (Persian).